

Специфіка підготовки фахівців з дипломатичного перекладу в контексті тенденцій глобалізації

Куделько Зоя Борисівна¹, Богатирець Валентина Вікторівна²

Опубліковано	Секція	УДК
18.10.2024	Освіта/Педагогіка	378.091

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13949042>

Анотація. У статті висвітлені особливості формування фахових компетенцій у процесі підготовки перекладачів в сучасному просторі вищої освіти. Розкрито зміст та формат актуалізації мультикультурного та міждисциплінарного методологічного потенціалу в навчальному процесі. Визначено затребуваність синергетичної моделі підготовки фахівців з перекладу, завдяки якій формується цілісна парадигма компетенцій. Глобальні процеси сучасного світу актуалізують потребу в динамічних та гнучких навичках, які відповідатимуть принципам сталості розвитку. Перспективним напрямом дослідження є створення міждисциплінарних навчальних програм, які дозволять корелювати вузькоспеціалізовані професійні компетенції дипломатичного перекладу із стандартами сталого глобального розвитку. Отже, підготовка фахівців з дипломатичного перекладу потребує поєднання знань, умінь та навичок фундаментального фахового рівня з динамічними та гнучкими умовами глобального поступу.

Ключові слова: фундаментальні навички, гнучкі навички, перекладацька майстерність, дипломатична активність, геополітика, глобальні тренди, соціокультурний простір.

The specifics of training specialists in diplomatic translation in the context of globalization trends

Annotation. The article highlights the peculiarities of the formation of professional competencies in the process of training translators in the modern space of higher education. Globalization is positioned as a socio-cultural dimension that directly affects the specifics of integral, general and professional skills of translators. The higher education system responds promptly to the realities of today, offering innovative pedagogical elements for the educational process in the context of globalization. The content and format of actualization of multicultural and interdisciplinary methodological potential in the educational process are revealed. The demand for a synergistic model of training translation specialists, which forms a holistic paradigm of competencies, is determined. The global processes of the modern world actualize the need for dynamic and flexible skills that will meet the principles of sustainable development. In addition to possessing the linguistic potential, translation skills require the

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних іноземних мов та перекладу Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3945-3766>

² кандидат політичних наук доцент кафедри сучасних іноземних мов та перекладу Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6291-5180>

ability to use it effectively in the context of socio-cultural realities. Understanding the geopolitical dimensions allows you to skillfully combine fundamental skills in changing circumstances. At the same time, the sustainability of a translator's professional training is a stabilizing factor. The article defines the positioning of integral competencies in the matrix of professional skills of a translator as an element of harmonizing diplomatic activity with cultural and historical realities. The general and professional guidelines for translation activities in the diplomatic sphere in the context of global dimensions are outlined. A promising area of research is the creation of interdisciplinary training programs that will allow correlating highly specialized professional competencies of diplomatic translation with the standards of sustainable global development. Thus, the training of diplomatic translation specialists requires a mix of knowledge, skills and abilities of the fundamental professional level with the dynamic and flexible conditions of global development.

Keywords: fundamental skills, soft-skills, translation skills, diplomatic activity, geopolitics, global trends, socio-cultural space.

Вступ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Динамічний розвиток цивілізації зумовлює необхідність змін в підготовці фахівців дипломатичного профілю. Кейс міжнародних відносин, ізольованих міждержавними чи союзними взаєминами між суб'єктами міжнародного права поступово втрачає свою актуальність в турбулентних соціокультурних умовах. Геополітика з абстрактного поняття трансформується у визначальний фактор дипломатичного світу сучасності. За таких умов змінюються всі кластери дипломатичної активності. Не є виключенням навіть такі традиційно консервативні елементи дипломатичної діяльності як перекладацька майстерність.

Зазвичай, у перекладі дипломатичного характеру домінував концепт констатації, проте динамічність соціокультурних трансформацій переорієнтовує дипломатичну активність в режим онлайн роботи. Тому, все частіше перекладачі дипломатичних відомств стикаються з проблемою застосування гнучких та життєвих навичок безпосередньо в професійній активності. Інформаційно-цифрові технології лише посилюють зазначену тенденцію.

Компетенції, яких набувають здобувачі вищої освіти повинні відповідати як фундаментальним вимогам професії, так і змінним характеристикам соціокультурного простору. Тому, комплекс інтегральних, загальних та фахових компетенцій набуває міждисциплінарного характеру. Саме такий формат дозволяє охопити плюралістичні виміри мультикультурності – особливості, яка супроводжує глобальний поступ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий дискурс щодо питання освітньої підготовки фахівця з дипломатичного перекладу постійно поповнюється новими дослідженнями щодо специфіки набуття професійних компетенцій. Якщо раніше ключовою проблематикою в дослідженнях були навчально-методичні аспекти, то в сучасній науковій дискусії цей формат розширюється дорученням соціокультурних вимірів освітньої активності. XXI століття стає новою ерою можливостей для студентів, які навчаються за спеціальностями, пов'язаними з міжнародними відносинами та перекладацькою діяльністю [1].

Лева частка досліджень щодо формування перекладацької майстерності в умовах глобалізації здійснюється в контексті компетенцій, пов'язаних з міжнародними відносинами [2]. Переклад позиціонується в якості супроводу міжнародної активності держави [3]. Такі настанови відводять перекладацькому кластеру специфічні функції в дипломатичній роботі, що потребує відповідності не лише міждержавним та інституційним відносинам, але й впорядкування цього сегменту стандартам глобального устрою політичних та геополітичних вимірів.

Сучасні тренди міждисциплінарності виявилися затребуваними в навчально-методичному кластері вищої освіти. Відзначається, що міждисциплінарність не постає лише в якості основи інтегральної компетенції фахівця, але й має чіткі виміри в фаховому дипломатичному дискурсі [4].

Важливим елементом для практичного розуміння специфіки підготовки перекладачів в умовах глобального світу є дослідження, в якому здійснюється аналіз перекладу англійського варіанту міжнародного документу українською мовою з чіткими вказівками щодо впливу особливостей соціокультурного характеру [5].

Глобалізація зумовлює низку настанов щодо удосконалення програм підготовки фахівців з перекладу, які висвітлювалися в наукових дослідженнях:

- системність підготовки перекладача дипломатичного кластеру [6];
- структурованість стандартів освіти та навчального процесу в контексті глобальних викликів [7];
- актуальність підготовки фахівця з дипломатичного перекладу [8];
- стратегії освітніх програм підготовки спеціалістів [9].

Сучасні дослідження відзначають формування специфічних освітніх трендів підготовки фахівців з перекладу, які корелюються зі специфікою сучасного інформаційно-цифрового глобального простору. Серед них варто виокремити тенденції багатостороннього навчання [10], міжкультурної комунікації [11].

Незважаючи на достатні кількісні показники наявних досліджень проблеми дипломатичного характеру, питання впливу глобалізаційних факторів на процес перекладацького супроводу дипломатичної діяльності вимагає різнобічного розгляду та актуалізації. Тому, важливо аналізувати наявний потенціал теорії та практики перекладу в дипломатичній сфері задля формування цілісних стратегій підготовки фахівців у цій сфері.

Метою даної статті є висвітлення кореляції програмних елементів підготовки фахівця з дипломатичного перекладу із соціокультурними трендами глобального розвитку. Лінійність у сучасному науковому дискурсі поступово змінюється динамічними вимірами, які зумовлюють потребу в універсальності знання та уніфікації навичок.

Завдання статті зосереджені на характеристиках гнучкості, динамічності, креативності, інноваційності та життєвості – елементах освітньої програми, які актуалізують здатність фахівця орієнтуватися у глобальних трендах сучасності, що дозволяє забезпечити повноцінний супровід дипломатичної активності в кластері комунікації та обміну інформації.

Результати

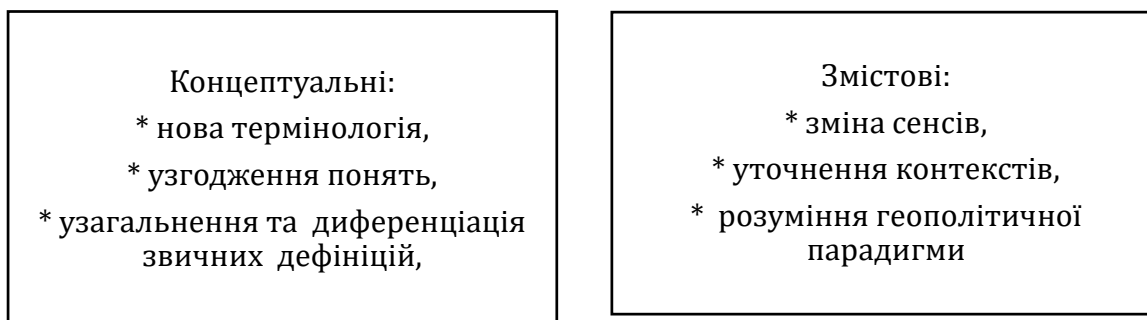
Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси глобалізації за своїми масштабами та інтенсивністю впливають на всі сфери суспільної активності. Дипломатична діяльність трансформується як організаційно, так і функціонально до нових соціокультурних реалій. Перекладацький кластер теж перебуває під впливом глобалізаційного тренду. Тому арсенал перекладача також поступово розширюється як змістовно, так і в концептуальному вимірі.

Полісемія, характерна лінгвістичній сфері та перекладацькому кластеру, в контексті глобалізаційних вимірів може ускладнювати роботу фахівців. Глобалізація асоціюється переважно з уніфікацією, тому будь-який аспект, який не передбачає узгодження чи взаємодію – постає фактором, який негативно відображається в практичній активності перекладача.

Зрозуміло, що фундаментальні компетенції, які пов'язані з бездоганим володінням мови носія та навички трансляції перекладеного матеріалу є визначальними для перекладача дипломатичного фаху. Водночас, соціокультурні реалії

вносять корективи як в кількісні, так і в якісні характеристики перекладацької майстерності (див. Фіг. 1).

Фігура 1. Зміни в дипломатичному перекладі, зумовлені впливом глобалізації

Джерело: власна розробка авторів

Глобалізація зумовила формування нових дефініцій, які є лінгвістично складними для сприйняття та розуміння з точки зору технічного перекладу. До прикладу, поняття «глобальне суспільство» у ході перекладу може тлумачитися в різних інтерпретаціях: в контексті соціокультурного розвитку світової спільноти або ж в якості характеристики геополітичної активності суспільства. При перекладі, особливо в його синхронному форматі в режимі онлайн, ця дефініція потребує особливої уваги для перекладача. Зрозуміло, що уточнювати чи доповнювати доповідача перекладач не може згідно з професійними настановами та етичними стандартами. Водночас, завданням перекладача є дотримання смислової лінії, яка асоціюється з дефініцією. Тобто, при вживанні терміну «глобальне суспільство» в контексті геополітичної активності не варто наголошувати на суспільно-орієнтованому складнику дефініції, орієнтуючись на суспільно-політичний вимір.

Дипломатичний переклад характеризується підвищеною потребою в поглибленому аналізі інформації, яка транслюється через перекладача. Зрозуміло, що асинхронний переклад надає час для уточнення інформації, яка подається. Коли ж актуалізується аспект дипломатичного перекладу в режимі онлайн, то тут майстерність перекладача має формуватися на основі умілого та оперативного реагування на потенційні суперечності в ході перекладу.

Подібні труднощі перекладу можуть спостерігатися й з іншими термінами, які є наслідками глобалізаційних трансформацій та утворень. Зокрема, поняття «Глобальний Південь» потенційно може викликати труднощі перекладу в контексті узгодження його геополітичних та адміністративно-географічних вимірів. З одного боку, південь вживається в якості протиставлення «західному світу», проте, не всі держави, які входять до цього неофіційного геополітичного утворення можна назвати географічно південними. Тому, перекладач в ході перекладу повинен враховувати цю невідповідність задля уникнення можливих протиріч.

Оперування методами узагальнення та диференціації важливе для чіткості та послідовності перекладацької майстерності. У ситуаціях, коли переклад може мати подвійний сенс або певним чином спотворювати початковий зміст інформації, перекладачу варто вжити уточнюючі елементи для запобігання таким неточностям.

Варто зазначити, що специфіка теорії перекладу, яка вкладена в якості настанов у робочих навчальних планах та програмах закладів вищої освіти, дозволяє сформулювати у майбутнього фахівця з дипломатичного перекладу необхідні компетенції. Зокрема, у

завданнях дисциплін, які забезпечують підготовку спеціаліста з перекладу враховані потенційні виклики, пов'язані з соціокультурними впливами (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Реалізація стандартів вищої освіти України з філологічних дисциплін кластеру теорії та практики перекладу в контексті глобалізаційних впливів

Елементи зі Стандарту вищої освіти	Специфіка перекладу в контексті врахування глобалізаційних факторів
Фахівець з перекладу повинен вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.	Фактор міжкультурної комунікації формується в контексті принципів глобалізації та передбачає настанови уніфікованості, які проявляються в різних сферах суспільної активності. Перекладацька робота сфокусована на врахуванні цієї тенденції в контексті узгодження глобалізаційних та ідентифікаційних вимірів.
Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.	Інформаційний сегмент глобалізації визначає спрямованість контенту, який транслюється у векторі взаємодії та синергії. Для дипломатичного перекладу зосередженість на інформаційному вимірі полягає в оперативності опрацювання інформаційного потоку, який має дві характеристики: <ul style="list-style-type: none"> – динамічно розповсюджується в глобальному світі; – фундаментально визначає сенси на світовому чи локальному рівні.
Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.	Процес аналізу філологічного потенціалу актуалізує принципи критичного осмислення процесу трансляції першоджерела інформації. Глобалістичні настанови передбачають узгодження позицій джерела та перекладача в розумінні глобального сприйняття інформації. Глобалізація розширює світоглядне розуміння того, що перекладена інформація не буде актуальна вузькому колу аудиторії, а може мати ефект сприйняття на планетарному рівні.

Джерело: узагальнено авторами на основі Наказу Міністерства освіти і науки України № 869 від 20.06.2019 р. [12].

Актуальним для поточного дослідження стала праця, в якій продемонстровано особливості переклад англійського варіанту міжнародного документу «Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources» [5]. Серед труднощів, з якими зіткнулися студенти були не лише звичні лінгвістичні тонкощі. Одним з суперечливих моментів став саме аспект геополітичного позиціонування проблеми, яка викладена в документі (статус

відновлювальної енергії в контексті планетарної енергетичної парадигми). Це зумовило потребу перекладу, який відповідатиме ролі та перспектив відновлювальної енергії у країнах Європейського Союзу.

Якщо ускладнити вказаний приклад перекладу документу схожим, але прийнятим країною, в якій домінуючим елементом залишається традиційна вуглецева енергетика, то очевидні аспекти та сенси будуть зрозумілими в порівняльному аналізі. Якщо термінологія буде незмінною, то стратегічні чи концептуальні дефініції можуть мати особливості перекладу. Зрозуміло, що передбачити такі змінні в фундаментальних цілях навчання фактично неможливо, тому у цьому аспекті основна увага повинна зосереджуватися на формуванні гнучких навичок перекладу, завдяки яким фахівець зможе адаптуватися до зовнішніх умов.

У процесі підготовки фахівців з дипломатичного перекладу стають очевидними своєрідні лінгвістичні розриви [3, с. 197]. Це зумовлює потребу в удосконаленні навчальних програм та курсів, які повинні враховувати різноманітні фактори впливу на філологічний вимір в дипломатичному перекладі [2]. Чинник глобалізації визначає необхідність залучення до навчального процесу підготовки перекладачів низку принципів та настанов, які корелюватимуться з рисами синергетичної парадигми:

- системність [6], завдяки якій формується універсальна термінологічна система, яка відповідає принципам глобалізації та дозволяє уніфікувати тлумачення різних дефініцій, без прив'язки до ідентичності (локальної, державної, культурної);
- синергетичні принципи [8], які дозволяють оперувати знаннями з міжнародної політики, економіки, права тощо для забезпечення розуміння процесу цивілізаційного поступу;
- інтеграційність, покликана сформулювати «когнітивно-інтегративний, мотиваційно-орієнтаційний та професійно-комунікативний» [7] виміри компетенцій перекладача.

Для системи підготовки сучасного фахівця з дипломатичного перекладу варто використовувати поєднання стратегічних фундаментальних вимірів глобалізаційних явищ з оперативною динамікою лінгвістичної активності, що дозволяє адаптуватися фахівцю з перекладу в компетентнісному розумінні. Знання і навички перекладу втрачають свою спрямованість на головну ідею, коли стають відірваними від контекстів.

Тому, фахівцю з дипломатичного перекладу важливо дотримуватися активної позиції співучасті (або принаймні розуміння) глобальних процесів. Для сфери міжнародних відносин будь-хто, хто є долученим до цієї активності очевидно має загальні уявлення про процеси глобалізації. Відтак, дипломатичний переклад керується загальноприйнятими принципами організації роботи міжнародного кластеру політики.

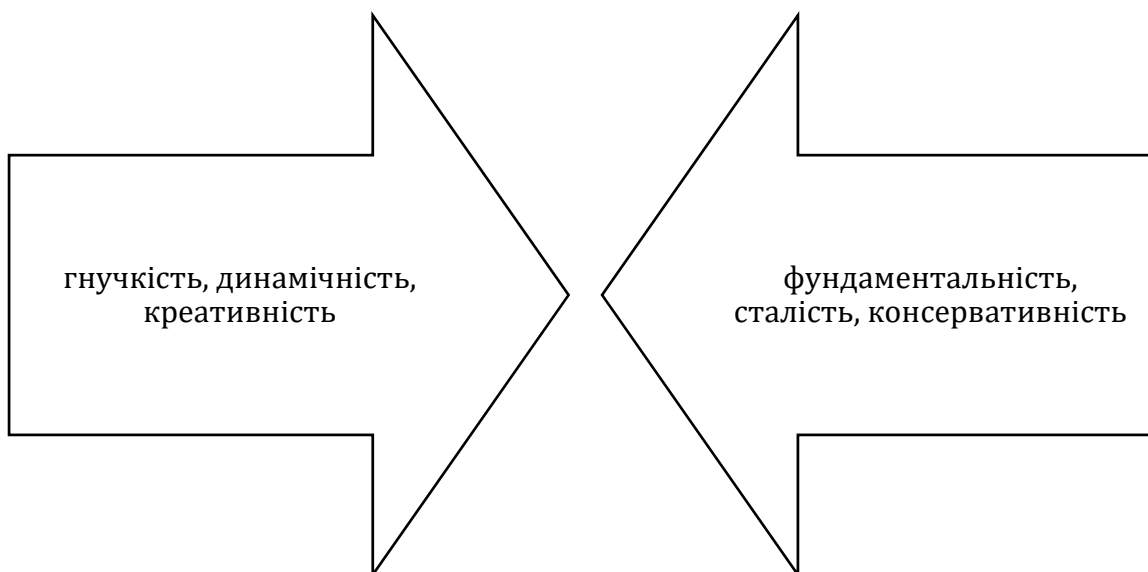
Одним з механізмів, які можуть забезпечити таку організацію підготовки фахових перекладачів є концепція багатостороннього навчання [10]. Загалом, цей підхід є актуальним та затребуваним для багатьох сфер суспільної активності, які зазнають безпосереднього впливу глобалізаційних факторів. Плюралізм, мультикультурність, міждисциплінарність – всі ці фактори корелюються з глобалізаційними тенденціями сучасного світу.

Дзюбановська [9] пропонує розвивати синергію перекладацької діяльності завдяки таким аспектам:

- кризь призму практики (процесу перекладу);
- через теорії (опису процесу перекладу);
- завдяки дидактиці (навчання перекладу).

Аналіз специфіки впливу глобалізаційних процесів на процес підготовки фахівця з дипломатичного перекладу дозволяє визначити низку компетенцій, які відповідають синергетичній навчальній парадигмі (див. Фіг. 2).

Фігура 2. Компетенції перекладача в сучасній картині світу

Джерело: власна розробка авторів.

Протистояння гнучких та динамічних вимірів перекладацької компетенції фундаментально-сталим принципам не має класичного дихотомічного сенсу. Тут скоріше актуалізується питання балансу консервативності дипломатичної культури та потреби в інноваційних проявах як елементу відповідності соціокультурному поступу. Якщо розглядати креативну активність перекладача, то, розуміло, що вона не має необмеженого хаотичного характеру.

Креативність виступає переважно інструментом для узгодження суперечностей, пов'язаних з необхідністю вмістити в один елемент перекладацької активності глобалізаційні сенси та практично-оперативні реалії. Очевидно, що практичні моменти є простішими для перекладу, оскільки вимагають знання лінгвістичного характеру. Коли ж актуалізується питання додаткових (а часто прихованих сенсів), то тут перекладацька діяльність потребує більш гнучких компетенцій.

Міждисциплінарність є своєрідним уніфікуючим елементом, який дозволяє визначити настанови, яким має керуватися фахівець з дипломатичного перекладу [4, с. 299]. Міждисциплінарність постає інструментом для організації належного рівня компетентнісного підходу підготовки перекладачів [1, с. 134]. Використання потенціалу з гуманітарних, соціальних та технічних наук дає змогу сформуванню цілісної картини проблеми. Для глобалізаційного рівня така модель є чи не єдиною, яка дозволить орієнтуватися в проблемах та нюансах планетарного чи геополітичного рівня.

Загалом, перекладач повинен орієнтуватися як в концептуальному, так і в змістовному вимірі дефініцій, пов'язаних з процесами глобалізації. Для підготовки перекладача дипломатичного профілю основи міждисциплінарності є своєрідним методологічним орієнтиром, завдяки якому фахівець орієнтується не лише в формальному перекладі, але й володіє загальною картиною дипломатичного простору. Водночас, компетенції, набуті в ході навчання, позбавляються консервативності, набуваючи гнучких динамічних вимірів.

Так відбувається трансформація перекладацької активності поряд із загальною тенденцією виходу дипломатичної сфери з консервативних стандартів. Тобто, глобалізація вплинула на загальні стандарти дипломатичного кластеру міжнародних відносин. Разом з тим, дипломатичний переклад теж відчуває вплив нових тенденцій

соціокультурного розвитку, змінюючи матрицю компетенцій при підготовці фахівця цієї спеціальності.

Висновки

Отже, підготовка фахівців з дипломатичного перекладу в сучасній освітній системі керується не лише навчальними стандартами, але й відповідає вимогам часу. Глобальні тренди сучасного світу визначають пріоритетною синергетичну парадигму, в якій актуалізуються аспекти взаємодії між суб'єктами міжнародних відносин. Оскільки вказана синергія проявляється практично у всіх сферах суспільної активності, то переклад дипломатичного характеру повинен дотримуватися глобальної стратегії взаємодії. Дипломатичний дискурс часто вживає приховані сенси, тому переклад повинен чітко корелюватися зі стратегією зовнішньої політики держави або геополітичними стратегіями.

Перспективи дослідження полягають у внесенні нових цільових аспектів міждисциплінарного характеру до освітньої програми підготовки фахівців з дипломатичного перекладу. Водночас, варто зберігати баланс між фундаментальними філологічними вимірами спеціальності та гнучкими елементами соціокультурного характеру. Фаховість перекладача першочергово визначається грамотністю роботи з промовами чи текстами. Для посилення ефективності перекладацького кластеру дипломатичної активності варто долучати оперативність роботи перекладача в контексті розуміння сенсів та контекстів інформації. Для цього знання та навички роботи в мультикультурному середовищі з використанням міждисциплінарних інструментів дозволять оперувати інформацією не лише в форматі констатації (формального технічного перекладу), але й забезпечують координованість дій всього дипломатичного відомства на рівні дипломат-перекладач чи державний діяч-перекладач.

Список використаних джерел

1. Ємельянова О. XXI століття – нова ера можливостей для студентів перекладачів. Проблеми освіти: збірник наукових праць, 2018. № 89. С. 134–144. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/70495/1/Yemelianova_21_professional_training.pdf (дата звернення: 24.09.2024)
2. Istomina, K. (2017). The state of professional training of the bachelors in international relations in Ukraine. Professional Education: Methodology, Theory and Technologies, 6, 158–172. Retrieved from: <https://education-journal.org/index.php/journal/article/view/82> (date of access: 09/24/2024)
3. Білецька, О. Лінгвістичний супровід міжнародної діяльності. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти, 2020. № 6. С. 197–206. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.6.2020.218789> (дата звернення: 24.09.2024)
4. Камінська О., Тулюлюк К., Слухенська Р. Міждисциплінарні підходи у фаховому дипломатичному дискурсі. Grail of Science, 2024. № 37. С. 299–303. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.15.03.2024.045> (дата звернення: 24.09.2024)
5. Рудіна М., Шванова О. Переклад англійського варіанту міжнародного документу “Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources” українською мовою як навчальний ресурс літньої практики студентів-перекладачів. Південний архів (філологічні науки), 2018. № 75. С. 113–116. URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/39566> (дата звернення: 24.09.2024)

6. Васьків М. Системність підготовки фахівців-міжнародників у різних сферах діяльності як нагальна вимога сучасності. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 2019. № 4, С. 201–212. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177650> (дата звернення: 24.09.2024)
7. Савка І. Структура підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти на засадах інтеграції. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2021. № 4. С. 220–231. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.04/220-231> (дата звернення: 24.09.2024)
8. Андрущенко Т., Ковчина І., Стоян Т., Панченко М., Пасічніченко С. Актуальні проблеми формування компетенцій у студентів – майбутніх фахівців з міжнародних відносин. *Наукові записки [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія: Педагогічні науки: [збірник наукових статей]*, 2017. № 136. С. 5–14. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23464> (дата звернення: 24.09.2024)
9. Дзюбановська І. А. Стратегії усного перекладу в дипломатичному дискурсі. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. № 69, С. 170–175. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-1-24> (дата звернення: 24.09.2024)
10. Rana, K. S. (2021). *Multilateral Training and Work at Foreign Ministries. American Diplomacy*. Retrieved from: <https://link.gale.com/apps/doc/A651883919/AONE?u=anon~85b5f5ec&sid=googleScholar&xid=972e57fb> (date of access: 09/24/2024)
11. Köksala, O., & Yürük, N. (2020). The Role of Translator in Intercultural Communication. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 12(1), 327–338. Retrieved from: <https://ijci.globets.org/index.php/IJCI/article/view/375/171> (date of access: 09/24/2024)
12. Наказ Міністерства освіти і науки України № 869 від 20.06.2019 р. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 24.09.2024)